

Valintaesitys maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön käsittelyyn

Hankkeen julkinen nimi	Luonnontuotealan kehittäminen Koillismaalla
Hakemusnumero	208147
Valintakokouksen päivämäärä	28.1.2025
Hakijan virallinen nimi	KSAK Oy
Toimintalinja	4 Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi
Erityistavoite	4.2 Uutta osaamista työelämään
Alkamispäivämäärä	1.1.2025
Päätymispäivämäärä	31.12.2026
Käsittelijä	Tanja Raappana

Hakijan esittämä kuvaus hankkeen sisällöstä

Tiivistelmä:

Hankkeessa käynnistetään luonnontuotealan kehittäminen Koillismaalla yhteistyössä luonnontuotteiden kerääjien, jalostajien, myyjien ja luonnontuotteita hyödyntävien eri toimialojen kanssa.

1. Hankkeessa rakennetaan luonnontuotteiden keräämisen toimijaverkosto, jolla pyritään luonnontuotteiden kerääjien ja raaka-aineen saannin lisäämiseen ja laajentamiseen myös uusiin tuotteisiin.
2. Kehitetään luonnontuotteiden keräämisen koulutusta järjestämällä luonnontuotteiden keräämisen pilotoitinkoulutuksia, joilla lisätään osallistujien osaamista luonnontuotteiden keräämiseen. Koulutuksia voidaan järjestää kohderyhmittäin esimerkiksi nuoret, metsänomistajat, ulkomaa-laistaustaiset, työttömät ja työssä olevat.
3. Kehitetään luonnontuotteiden hyödyntämistä alueen eri toimialoilla ja niiden palveluissa esimerkiksi luontomatkailussa, metsä- ja kalataloudessa, elintarvikealalla ja koulutuksessa.

Koillismaalla hanketta tarvitaan luonnontuotealan kehittämiseen mm.

- luonnontuotteiden keräämiseen tarvitaan uusia henkilöitä,
- luonnontuotteiden keräämistä on laajennettava uusiin tuotteisiin,
- luonnontuotteiden keräämisen koulutusta on uudistettava tämän päivän tarpeisiin,
- luonnontuotealan kehittämistä alueella on tehtävä yhteistyössä eri toimialojen kanssa ja
- muiden luonnontuotealan kehittämishankkeiden hyviä tuloksia, käytäntöjä ja materiaaleja on hyödynnettävä ja jalkautettava enemmän alueen kehittämistoimintaan.

Tarve

Koillismaalla luonto on kuulunut paikallisiin vahvuuksiin ja on tuonut elinvoimaa ja hyvinvointia alueen väestölle. Alueella on viime vuosina luonnontuotteiden kerääjien määrä huomattavasti vähentynyt väestön ikääntyessä ja vähetessä sekä thai-poimijoiden määrän vähetessä. Luonnontuotteiden keräämistä, jalostamista ja myyntiä on kehitettävä, jotta luonnontuotteiden kerääjien määrä ei vähenisi jatkossa. Luonnontuotteisiin liittyvää toimintaa ovat raaka-aineen talteenottoa luonnosta ja sen jatkojalostusta ja kauppaa sekä luonnontuotteiden hyödyntämistä esimerkiksi luontomatkailun, metsä- ja kalatalouden, elintarvikealan ja hyvinvointipalveluissa. Luonnontuotealan rajapintaan sisältyvät myös luonnonmarjojen ja -kasvien erikoiskasviviljely sekä alan koulutus, neuvonta, kehittämistyö ja tutkimus.

Tavoitteena on käynnistää luonnontuotealan kehittäminen koordinoitusti Koillismaalla yhteistyössä luonnontuotteiden kerääjien, jalostajien, myyjien ja luonnontuotteita hyödyntävien eri toimialojen kanssa. Koillismaalla luonnontuoteala on tähän saakka painottunut lähinnä elintarvikealalle, mutta luonnontuotteiden kehittämistyötä laajennetaan ja tehdään tiivistä yhteistyötä muilla toimialoilla esimerkiksi metsä- ja kalatalouden aloilla ja luontomatkailun ohjelmapalveluissa ja luontokuvauksessa. Hankkeen päätavoitteena on käynnistää ja edistää Koillismaalla luonnontuotealan kehittymistä alueellaan hankkeessa järjestettävillä toimenpiteillä.

Kohderyhmänä ovat Koillismaalla luonnontuotteiden kehittämisestä kiinnostuneet yritykset, yhdistykset ja muut alaan liittyvät organisaatiot sekä niiden henkilöstö. Kohderyhmään kuuluvat myös alalle mahdollisesti aikovat uudet henkilöt kuten opiskelijat, työttömät, ulkomaalaistaustaiset ja osatyökykyiset. Luonnontuotealalla tarkoitetaan tässä yhteydessä luonnonmarjoihin, -sieniin ja -kasveihin ja muita luonnosta kerättäviä tuotteita kuten puista saatavia tuotteita mahla, pihka, kuusenkerkät, pakuri, kävyt sekä muita luonnontuotteita. Luonnontuotteisiin liittyvää toimintaa ovat raaka-aineen talteenottoa luonnosta ja sen jatkojalostusta ja kauppaa sekä luonnontuotteiden hyödyntämistä esimerkiksi luontomatkailussa, metsä- ja kalataloudessa, elintarvikealalla ja hyvinvointipalveluissa. Luonnontuotealan rajapintaan sisältyy myös luonnonmarjojen ja -kasvien erikoiskasviviljely esimerkiksi puutarhoissa ja taimitarhoissa. Luonnontuotealaan kuuluvat lisäksi alan koulutus, neuvonta, kehittämistyö ja tutkimus.

Kohdealue: Kuusamo, Pudasjärvi, Taivalkoski, Posio

TOIMENPITEET

TP 1. Luonnontuotteiden keräämisen toimijaverkoston rakentaminen, jolla pyritään luonnontuotteiden kerääjien ja raaka-aineen saannin lisäämiseen ja laajentamiseen myös uusiin tuotteisiin. Luonnontuotteiden kerääjäverkoston rakentamisessa tehdään yhteistyötä alueella mm. luonnontuotteiden kerääjien, ostajien, kasvattajien, myyjien, 4 H yhdistysten, metsähoitoyhdistyksen, yhteismetsien, kuntien TE-toimistojen sekä koulutus- ja muiden organisaatioiden kanssa.

Luonnontuotteiden kerääjäverkoston toiminnan käynnistämällä ja kehittämällä pyritään luonnontuotteiden kerääjien ja raaka-aineen saannin lisäämiseen ja monipuolistamiseen sekä laajentaminen mahdollisesti uusiin tuotteisiin. Hankkeessa kartoitetaan ensin vuoden 2025 aikana toimijaverkostoa ja sitten järjestetään työpajoja ja/tai asiantuntijatilaisuuksia ja opintokäyntejä verkostotyön kehittämiseksi. Työpajat ja asiantuntijatilaisuudet voidaan järjestää lähi-, etä- tai hybriditilaisuuksina ja opintokäynneissä tutustutaan hyvin toimiviin malleihin.

Luonnontuotteiden keräämisen toimijaverkoston kartoituksessa, työpajoissa ja asiantuntijatilaisuuksissa voidaan tuoda esille esim. keruun aktivointia, kerääjien kouluttamista, keruuverkostojen kokoamista,

välittäjä- ja tukkutoiminnan kehittämistä, viljelyn ja puoliviljelyn lisäämistä, teknologian hyödyntämistä ja kehittämistä, satoennusteiden ja satotiedon ennakoimista, tutkimuksen lisäämistä. Kerääjäverkoston toimenpiteiden kautta saadaan tietoa, mitä toimenpiteitä luonnontuoteraaka-aineiden tuotannon ja saatavuuden kehittämiseksi tulisi tehdä ja mitkä ovat mahdolliset muut luonnontuotealaa kehittävät ja liike-toimintaa kasvattavat toimenpiteet.

Hankkeen toimenpiteitä

- Kerääjäverkoston kartoitus (kerääjät, ostajat, jalostajat ja myyjät) noin 30-40 henkilöä
- Kerääjäverkoston työpajat ja/tai asiantuntijatilaisuudet hyödyntäen kartoitusta 2 kpl / vuosi eli yhteensä vähintään 4 työpajaa ja/tai asiantuntijatilaisuutta
- 1-2 opintokäyntiä muualle hankkeen aikana
- Kerääjäverkoston yhteistyön käynnistäminen ja jatkaminen hankkeen päättymisen jälkeen

TP 2. Luonnontuotteiden keräämisen pilotoitokoulutusten järjestäminen, joilla lisätään osallistujien osaamista luonnontuotteiden keräämiseen. Koulutuksia voidaan järjestää kohderyhmittäin esimerkiksi nuoret, metsänomistajat, ulkomaalaistaustaiset, työttömät ja työssä olevat.

Koulutusten kautta osallistuja saa osaamista luonnontuotteiden keräämiseen parantaen myös työllistymismahdollisuuksiaan. Koulutukset järjestetään lähi-, etä- tai hybridikoulutuksina ja ne rakentuvat eri moduuleista esim. kerättävät luonnontuotteet, jokaisen oikeudet ja velvollisuudet, luonnontuotteiden kerääminen ja niihin liittyvät välineet sisältäen nykYTEknologian ja tekoälyn hyödyntämismahdollisuudet, luonnontuotteiden myyminen ja mahdolliset ostajat. Koulutukset voivat liittyä esim. luonnonmarjoihin, -sieniin ja -kasveihin, puista ja muihin luonnosta kerättäviin tuotteisiin.

Pilottikoulutusten järjestäminen Koillismaalla vähintään 7 ryhmää

- Koulutuksia kohderyhmittäin ja tuotteittain vähintään 3-4 ryhmää/vuosi
- Koulutusten karkea sisältö: ensin teoriaa ja sitten käytännön harjoituksia, itsenäistä
- työskentelyä ja koulutuksen päätöstilaisuus palautteineen.

TP 3. Luonnontuotteiden hyödyntäminen alueen eri toimialoilla ja niiden palveluissa esimerkiksi luontomatkailussa, metsä- ja kalataloudessa, elintarvikealalla ja koulutuksessa. Kartoitetaan luonnontuotteiden toimialojen kehittämistarpeita jalkautumalla työpaikkoihin, puhelimitse tai sähköisesti. Järjestetään eri toimialojen työpajoja ja/tai asiantuntijatilaisuuksia luonnontuotteiden hyödyntämiseksi eri toimialoilla hyödyntäen kartoitusta.

Järjestetään eri toimialojen työpajoja ja/tai asiantuntijatilaisuuksia luonnontuotteiden hyödyntämiseksi eri toimialoilla hyödyntäen kartoitusta vähintään 2 työpajaa ja/tai asiantuntijatilaisuutta hankkeen aikana. Työpajat ja asiantuntijatilaisuudet voidaan järjestää lähi-, etä- tai hybriditilaisuuksina. Lopussa tehdään yhteenveto haastatteluista ja työpajoista.

TP 4. Hankkeen viestintä, hallinnointi ja tulosten hyödyntäminen Hankkeen viestinnällä välitetään tietoa hankkeen sisällöstä, koulutuksista, tilaisuuksista ja tuloksista. Viestinnän toimenpiteisiin kuuluvat markkinointi- ja viestintämateriaalit, www- sivujen ja valittujen viestintäkanavien ylläpito ja muut julkaisut. Viestinnän avulla sitoutetaan luontoalan toimijoita mukaan, sekä edistetään hyvien käytäntöjen ja verkostojen muodostumista. Tulosten hyödyntämisessä ja juurruttamisen ydinkysymys on saada hankkeen tulokset tuotteistettua ja markkinoitua osaksi oman organisaation normaalitoimintaan.

Uutuus-/lisäarvo:

Koillismaalla luonnontuoteala on tähän saakka painottunut lähinnä elintarvikealalle, mutta hankkeen myötä luonnontuotteiden hyödyntämistä ja yhteistyötä laajennetaan esimerkiksi luontomatkailuun ja luontokuvaukseen ja metsä- ja kalatalouteen. Näin Koillismaan luonnontuotealaan voidaan saada kokonaan uusia kerättäviä tuotteita ja palveluita aikaisempaan verrattuna. Hankkeen myötä alueelle saadaan lisää luonnontuotteiden kerääjiä, mikä onkin edellytys luonnontuotteiden saatavuuteen. Hankkeessa rakennettua luonnontuotealan toimijaverkostoa voidaan hyödyntää myös muissa luontoalan koulutuksissa ja kehittämistyössä.

Tuloksena

Hankkeen tuloksena on muodostunut alueelle yritysten, yhdistysten ja muiden organisaatioiden luonnontuotteiden keräämisen toimijaverkosto ja työelämälle suunnattuja uudenlaisia luonnontuotteiden keräämiseen työtehtäväkohtaisia koulutussisältöjä, joita voidaan jatkossa hyödyntää sekä KSAK:in koulutustarjonnassa että alueen koulutusorganisaatioiden muissa koulutuksissa, 110 henkilön osaaminen luonnontuotteiden keräämiseen tai verkostoyhteistyöhön on parantunut sekä alueella on osallistunut 40 organisaatiota luonnontuotealan kehittämistyöhön.

Hankkeen tuloksena luonnontuotealan koulutuksen työelämävastavuus on kehittynyt, yhteistyö alueen yritysten ja muiden organisaatioiden kanssa tiivistynyt ja luonnontuotteiden hyödyntäminen eri toimialoilla on laajentunut. Tulokset vaikuttavat pidemmällä tähtäimellä alueen elinkeinoelämän ja palvelujen kehittymiseen sekä asukkaiden parempaan työelämäntilanteeseen ja hyvinvointiin.

Lisätietoja hakemuksesta

Kustannusarvion jakaantuminen:	EU + valtio 80% 206 991 euroa €
1 Palkkakustannukset 184 813 €	Kuntarahoitus, oma 25 873 €
Flat rate 40 % kehittäminen 73 925 €	(Hankkeelle tehty seudullisen kehittämisrahas- ton myönteinen tukipäätös 10% hankkeen koko- naisrahoituksesta)
Nettokustannusarvio 258 738 euroa €	

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Hankkeen kustannusarvio yhteensä	258 738 euroa €
Hankkeen rahoitussuunnitelma yhteensä	258 738 euroa €
Hankkeelle esitetty tuen enimmäismäärä	206 991 euroa 80 %

Rahoittajan arvio hankkeesta

Hanke on Uudistuva, osaava ja osallistava Suomi 2021–2027-ohjelman mukainen ja toteuttaa sen toimintalinjan 4 erityistavoitetta 4.2. Uutta osaamista työelämään. Hanke täyttää yleiset valintaperusteet ja erityistavoitekohtaisessa arvioinnissa hanke sai riittävästi pisteitä (23,5/37) tullakseen rahoitetuksi.

Hankkeella edistetään luonnontuotealan kehittämistä yhteistyössä luonnontuotteiden kerääjien, jalostajien, myyjien ja luonnontuotteita hyödyntävien eri toimialojen kanssa. Hankkeen tavoitteena on rakentaa luonnontuotteiden keräämisen toimijaverkosto, kehittää luonnontuotteiden koulutusta, lisätä kerääjiä ja tuotteita sekä kehittää luonnontuotteiden hyödyntämistä eri toimialoilla.

Hanke vaikuttaa myönteisesti Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelmaan 2022–2025 (MAKO KT 3 A. Yrittäjyyden kasvua, työllisyyttä ja työelämän muutoksia tukevien toimintaympäristöjen parantaminen) mm. seuraavilla tavoilla:

- luonnon hyödyntäminen elinkeinoelämän kehittämisessä
- työelämän tarpeisiin vastaavan koulutustarjonnan kehittäminen
- koulutusten saavutettavuuden parantaminen ja kehittäminen verkostoyhteistyönä
- digitaalisuuden ja hyödyntäminen koulutuksessa ja yhteistyössä
- alueen luontaisen vahvuuden huomioiminen kehittämistyössä.

Ratkaisun perustelut ja jatkotoimenpiteet

Erityistavoitekohtaisessa arvioinnissa hanke sai riittävästi pisteitä (23,5/37) tullakseen rahoitetuksi.

Käsittelyt:

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen EURA-ryhmä 8.1.2025

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Elinkeino ja luonnonvara -teemaryhmän kommentointi 18.-29.11.2024

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö 28.1.2025

Rahoittaja puoltaa hakemuksen hyväksymistä. Esittelijällä ei ole eturistiriitaa tässä asiassa.